

Saksframlegg

Arkivsak-dok.
Saksbehandler

17/10555-1
Gunnar Eilif Knudsen

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	19.12.2017

Tilskudd forprosjekt Raet nasjonalparksenter

1. FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer slikt forslag til vedtak:

1. Aust-Agder fylkeskommune bevilger på grunnlag av søknad fra Raet nasjonalpark ved nasjonalparkforvalter et tilskudd på 500.000 kroner til forprosjektering av nasjonalparksenter på Tromøya.
2. Det forutsettes at forprosjektet for nasjonalparksenteret inkluderer grunnlagsarbeid for felles profil og informasjon i de planlagte besøkssentrene på Dømmesmoen i Grimstad, Gjeving i Tvedestrand og Vitensenteret i Arendal.
3. Rammebevilgning er gitt i sak 17/32 ved behandlingen av tertialrapporten, og belastes regionale utviklingsmidler udisponert ramme.
4. Videre stilles det til disposisjon 300.000 kroner bevilget i sak 95/15 pkt. 3 - fra prosjektkontoen for universell utforming til et mulighetsstudie for tilrettelegging og tilgjengelighet etter prinsippene om universell utforming i nasjonalparken.
5. Det forutsettes at forprosjektet har en tydelig organisering med klar ansvar- og oppgavefordeling mellom kommuner, fylkeskommune, forvaltningsstyret og Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder.

2. SAMMENDRAG

Fylkesrådmannen tilrår at fylkesutvalget bevilger forvaltningsstyret for Raet nasjonalpark 500.000 kroner til forprosjekt nasjonalparksenter. Samtidig vil fylkeskommunen bidra med 300.000 kroner til et mulighetsstudie for universell utforming. Det er tidligere avsatt i annen sak.

Arbeidet med nasjonalparksenteret på Tromøya skal sees i sammenheng med utvikling av besøkssentre på Vitensenteret i Arendal, Dømmesmoen i Grimstad og på Gjeving i Tvedestrand. Fylkestinget har i sak 17/32 uttalt at en har forventninger til at staten også skal bidra med midler til etableringen.

En prosjektgruppe med representanter for de tre kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen og nasjonalparkforvalteren skal forestå arbeidet.

3. BAKGRUNN FOR SAKEN

Aust-Agder fylkeskommune fattet den 20.06.17 i behandling av tertialrapport (17/32) vedtak om at midler kan søkes av forvaltningsmyndigheten til forprosjektering av nasjonalparksenter på Tromøya/Hove.

Raet nasjonalparkstyre fattet den 20.09.17 vedtak om å søke midlene og at forvalter skal representere styret i forprosjekt og prosjektgruppe. Den etablerte prosjektgruppen for Raet nasjonalpark består av representanter fra de tre berørte kommunene, Aust-Agder fylkeskommune, fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder og forvalter for Raet nasjonalpark. Prosjektet har en styringsgruppe som består av rådmennene i de tre kommunene samt assisterende fylkesrådmann.

Etter åpning av nasjonalparken 13. august 2017 er prosjektgruppen nå i prosess med å endre sitt mandat til å inkludere arbeid med etablering av nasjonalparksenter. Søkeren mener det derfor er naturlig at midlene tildeles denne prosjektgruppa og overføres til økonomiansvarlig for prosjektgruppens arbeid i Tvedestrand kommune. Midlene er øremerket forprosjektering av nasjonalparksenter og forvaltningsstyret styret vil redegjøre for hvordan midlene blir benyttet. Prosjektgruppa vil forholde seg til retningslinjer fra Difi (anskaffelser.no) vedrørende hva som inngår i tidligere prosesser og forprosjekt.

Prosjektgruppa skal utarbeide forslag til beliggenhet, arealdisposisjon, arkitektonisk uttrykk, brukergrupper, innhold og videre finansiering av bygg og drift.

I innstillingen til fylkestingets sak 17/80 Forslag til handlingsprogram i forbindelse med avvikling av bufferfond for konsesjonskraftsinntekter er det på grunnlag av prioritering av prosjekt fra Østre Agder foreslått avsatt 3 millioner kroner til velkomstsenter/besøkssenter for Raet nasjonalpark.

Nasjonalparksenteret på Tromøya skal være mål for både selvstendige besøk og som et første trinn på vei ut i nasjonalparken. For å bli et attraktivt reisemål er det viktig med grundig vurdering av beliggenhet, fasiliteter, arkitektur og innhold. Nasjonalparksenteret og besøkssentrene skal sammen gi god og interaktiv kunnskap om hvordan Raet ble skapt, hva som er verneverdiene og hvilke trusler naturen i Raet står overfor.

Nasjonalparksenteret skal ha universell utforming.

Hovedmålet med forprosjektet er å gjøre et grundig forarbeid som skal være avgjørende for et godt og funksjonelt nasjonalparksenter. Et godt og velfungerende nasjonalparksenter skal bidra til økt kunnskap om vern og forståelse for økosystemer, marinbiologi, arter, geologiske forekomster og prosesser, kulturlandskap og høsting av naturen. Gjennom etablering av et unikt nasjonalparksenter vil regionen få en ny destinasjon og reisemål, som forventes å gi økt besøk i regionen. Dette vil være gunstig for næringsdrivende i randsonen av nasjonalparken og i tråd med reiselivsstrategien Besøk Agder 2030.

3.1 Tidligere vedtak og andre føringer

Raet nasjonalpark – prosessen har i fylkeskommunal sammenheng vært behandlet i følgende 5 saker fra melding om oppstart av planarbeidet høsten 2013:

FU sak 107/13 Melding om oppstart plan og utredningsarbeid. Vedtak:

- 1. Fylkesutvalget er positiv til igangsetting av plan- og utredningsarbeidet for Raet nasjonalpark.*
- 2. Fylkeskommunen bør delta aktivt i utredningsarbeidet, og ta ansvar for utredningene innen temaene kulturminnevern, friluftsliv og næring/reiseliv.*
- 3. Innspillet til utredningsarbeidet oversendes til Fylkesmannen i Aust-Agder.*

FM sak 14010 Tilskudd til prosess for opprettelse av Raet nasjonalpark. Vedtak:

Aust-Agder fylkeskommune bevilger Fylkesmannen i Aust-Agder et tilskudd på inntil kr 200.000 til dekning av prosessutgifter i forbindelse opprettelse av Raet nasjonalpark.

Tilskuddet utgjør 6,8 % av i alt kr 2.946.000 fra stat, fylkeskommune og kommuner.

Tilskuddet kan disponeres på spesifiserte kostnader innenfor totalrammen.

Nærmere vilkår for tilsagnet fremgår av utbetalingsvilkår i tilsagnsbrevet. Bevilgningen belastes udisponert ramme for RUP Aust-Agder i 2014.

FU sak 15/95 Høringsuttalelse om verneforslag Raet nasjonalpark. Vedtak:

- 1. Under forutsetning av at verneforskriften legger større vekt på brukerinteresser og tilrettelegging for allmennheten enn foreslåtte verneforskrift er fylkesutvalget positive til opprettelse av Raet nasjonalpark.*
- 2. Fylkesutvalget foreslår følgende endringer i verneforslaget og verneforskriften:*
 - a. Universell utforming beskrives nærmere i verneforslaget, og tilgjengelighet for alle blir lagt til grunn for samtlige tiltak rettet mot allmennheten i nasjonalparken.*

- b. I § 2 Formål, endres avsnitt to slik at det blir lydende: Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv. Tilrettelegging for allmennheten skal utføres etter prinsipper om tilgjengelighet for alle.
 - c. Bokstav g) i § 3.1.3 (bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i tråd med forvaltningsplanen) flyttes til § 3.1.2 slik at tilrettelegging for friluftsliv kan gjennomføres uten behov for dispensasjonssøknad når tiltakene er i tråd med forvaltningsplanen.
 - d. § 3.4.2 bør også inneholde tilrettelegging og formidling, slik at den blir lydende: Forvaltningsmyndighetene kan gi dispensasjon til: Istandsetting, vedlikehold, skjøtsel, tilrettelegging og formidling av kulturminner.
3. Fylkesutvalget avsetter 300 000 kroner fra prosjektkontoen for universell utforming til en mulighetsstudie som skal vise hvordan tilrettelegging og tilgjengelighet etter prinsippene om universell utforming kan gjøres på en skånsom og naturvennlig måte. Mulighetsstudien gjennomføres under forutsetning av at tilrettelegging, tilgjengelighet og universell utforming forankeres i verneforskriften og verneforslaget.
 4. Fylkeskommunen bør i samarbeid med kommunene ta initiativ til å lage en besøksstrategi for nasjonalparkområdet i tilknytning til utarbeidelse av forvaltningsplanen.
 5. Fylkesutvalget mener nasjonalparksenteret i tilknytning til Raet bør legges til Aust-Agder.
 6. Fylkesutvalget forutsetter at det blir en god balanse mellom utvikling av eksisterende næringsvirksomhet og Raet nasjonalpark basert på verneverdiene.

FU sak 16/18 Uttalelse til fylkesmannens tilråding om verneområdet. Vedtak:

1. Opprettelse av Raet nasjonalpark vil være svært positivt for Aust-Agder. Det vil sikre en verdifull kystnatur for fremtidige generasjoner, og det vil samtidig kunne bidra til økt friluftsliv, turisme og verdiskaping i regionen.
2. Fylkesutvalget slutter seg i all hovedsak til Fylkesmannens tilråding om vern av Raet nasjonalpark, Hove landskapsvernområde og Søm landskapsvernområde, men ønsker justering av grensene på følgende steder: Grensen trekkes ut til å gå midt i Tromlingesund fra Krossen til Alvekilen, og krysse Alvekilen mot Botn som vedtatt i Arendal bystyre.
3. Fylkesutvalget anbefaler følgende endringer i forskriftene for Raet Nasjonalpark:
 - a) Kap.1. Landskapet. § 1.3 pkt. c) og j) flyttes til § 1.2.
 - b) Kap.2. Plantelivet. § 2.3 pkt. a) og b) flyttes til § 2.2.
 - c) § 5.4. Delsetningen «etter søknad» strykes. Vedtektene i forvaltningsplan gir klare retningslinjer.
 - d) Kap. 5 Ferdsel og friluftsliv. § 5.5

5.5.1 *Bruk av hest er på offentlig grunn kun tillatt på ferdselsårer og traseer som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.*

5.5.3 *På privat eiendom skal fri bruk gjelde uten søknadsplikt.*

e) *Kap. 6 Motorferdsel § 6.3. pkt. c), d) flyttes til §6.2*

I tillegg anbefaler fylkesutvalget følgende:

- *Tangrettigheter til gårdene i verneområdet videreføres. Motorferdsel til uttak tillates uten søknadsplikt.*
- *Grunneieres beiterettigheter videreføres. Ingen begrensninger på hva slags beitedyr, og heller ingen søknadsplikt.*

4. *Fylkesutvalget anbefaler at det blir opprettet et eget nasjonalparkstyre som skal ha et samlet forvaltningsansvar for Raet Nasjonalpark, Hove landskapsvernområde og Søm landskapsvernområde.*
 - a) *Fylkesutvalget støtter i all hovedsak Fylkesmannens vurdering om at et lokalt styre bestående av to representanter fra hver kommune og to representanter fra fylkeskommunen, vil gi et robust styre med bred lokal forankring. I tillegg ønsker fylkesutvalget et styremedlem som representerer grunneierens interesser.*
 - b) *Det opprettes samtidig en referansegruppe der grunneiere og andre brukere av området har et organ hvor de kan ta opp aktuelle saker i forhold til bruk av skjøtsel av de overnevnte områdene.*
 - c) *Skjøtselen av områdene skal i så stor grad som mulig skje ved at grunneieren som ønsker det og som kjenner området utfører arbeidet selv.*
5. *For å sikre en god forvaltning forutsetter Fylkesutvalget at det avsettes tilstrekkelig økonomiske ressurser fra nasjonalt hold, både til forvaltning, skjøtsel, informasjon og oppsyn. Fylkesutvalget støtter Fylkesmannens vurdering om at det vil være behov for to stillinger knyttet til funksjonen som nasjonalparkforvalter og to stillinger knyttet til oppsyn, inkludert hjemmel til oppsyn gjennom Havressursloven – Fiskerioppsyn, og informasjonsformidling/veiledning.*
6. *Fylkesutvalget opprettholder vedtaket (sak 15/95) om å avsette 300 000 kroner fra prosjektkontoen for universell utforming til å gjennomføre en mulighetsstudie for nasjonalparken. Formålet er å vise hvordan tilrettelegging og tilgjengelighet etter prinsippene om universell utforming kan gjøres på en skånsom og naturvennlig måte. Arbeidet med mulighetsstudiet kobles opp mot utarbeidelsen av forvaltningsplanen.*
7. *Fylkeskommunen vil anmode Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder til å samle de berørte kommunene og fylkeskommunen til et felles møte for å gå gjennom vedtakene og drøfte videre oppfølging i saken som kan sikre vedtak om Raet nasjonalpark.*

FT sak 17/32 Tertialrapporten - punkt 6: Vedtak:

- a) *Fylkestinget ønsker å bidra til realiseringen av et nasjonalparksenter i tilknytning til Raet nasjonalpark.*
- b) *Fylkestinget setter i den forbindelse av inntil 500.000 kroner til et eventuelt forprosjektet for sentret. Fylkesutvalget får fullmakt til å utbetale midlene etter*

søknad fra forvaltningsstyret for nasjonalparken. Beløpet belastes udisponert ramme for regionale utviklingsmidler.

- c) *I forbindelse med etableringen og driften av nasjonalparksenteret ser fylkestinget positivt på en eventuell henvendelse om fylkeskommunal støtte til dette. Fylkestinget har imidlertid en klar forventning om at også staten må bidra til en slik etablering og drift.*

3.2 Problemstillinger

Forprosjektet vil formodentlig konkludere med og etter all sannsynlighet danne grunnlaget for å starte en prosess med bygging av et nasjonalparksenter. Det vil være en krevende prosess, bl.a. på bakgrunn av at det nasjonalt ikke finnes standardiserte modeller eller former for slike senter mht finansiering, drift og innhold. Derfor bør forprosjektet ha et tydelig mandat til å finne en best mulig hensiktsmessig modell for eierskap og organisering av arbeidet. Av den grunn må også forprosjektet ha en tydelig forankring og ansvarsfordeling mellom de tre berørte kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen og forvaltningsstyret.

I tillegg til enighet om nasjonalparksenter på Tromøya er de tre kommunene og prosjektgruppa enige om at det skal etableres mindre besøkssenter for nasjonalparken på Dømmesmoen i Grimstad, Vitensenteret i Arendal og i Tvedestrand på Gjeving / Kystkultursentret (under bygging). Administrasjonen i fylkeskommunen mener derfor at det er viktig at forprosjektet som gjelder nasjonalparksenteret bidrar til utforming av et enhetlig felles uttrykk i profilering og informasjon også på besøkssentrene. Dette er derfor tatt med i forslag til vedtak.

4. FORSLAG TIL LØSNING OG KONSEKVENSER

4.1 Faglige merknader

Utviklingen av nasjonalparksenteret og besøkssentrene med innhold bør gjøres i tråd med målsettinger om bærekraftige reisemål (Innovasjon Norge sine retningslinjer) og følge mål og strategier som fremgår av VINN-planen og Besøk Agder 2030 (reiselivsstrategien).

4.2 Vurdering av miljøkonsekvenser

Arbeidet med nasjonalparksenteret, besøkssentrene og nasjonalparken vil øke bevisstheten på naturverns betydning for miljøet.

4.3 Vurdering av klimakonsekvenser

Arbeidet med nasjonalparksenteret, besøkssentrene og nasjonalparken vil styrke kunnskap og bevissthet om naturvern og betydning for klima.

4.4 Vurdering av konsekvenser for folkehelse

Arbeidet med nasjonalparksenteret og besøkssentrene vil bidra til bedre informasjon, kunnskap og tilrettelagt tilgjengelighet for ferdsel i nasjonalparken.

5. KONKLUSJON

Fylkesrådmannen tilrår at fylkesutvalget bevilger forvaltningsstyret for Raet nasjonalpark et tilskudd på kr 500.000 til forprosjektering av nasjonalparksenter på Tromøya.

Det forutsettes at forprosjektet for nasjonalparksenteret inkluderer grunnlagsarbeid for felles profil og informasjon i de planlagte besøkssentrene på Dømmesmoen i Grimstad, Gjeving i Tvedestrand og Vitensenteret i Arendal.

Rammebevilgning er gitt i sak 17/32 ved behandlingen av tertialrapporten, og belastes regionale utviklingsmidler udisponert ramme.

Videre stilles det til disposisjon kr 300.000 bevilget i sak 95/15 pkt. 3 - fra prosjektkontoen for universell utforming til et mulighetsstudie for tilrettelegging og tilgjengelighet etter prinsippene om universell utforming i nasjonalparken.

Det forutsettes at forprosjektet har en tydelig organisering med klar ansvars og oppgavefordeling mellom kommuner, fylkeskommune, forvaltningsstyret og Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder